

Bölgede Yaşayanların Yöresel Mutfak Kültürü İle İlgili Algısının Belirlenmesi: Ödemiş Örneği

Nükhet Adalet AKPULAT*

Ege Üniversitesi, Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu, Dalyan, Çeşme, İzmir, Türkiye

*Sorumlu Yazar:

E-posta:nakupulat@yahoo.com

Geliş Tarihi: 28 Ocak 2016

Kabul Tarihi: 16 Mart 2016

Özet

Kırsal turizm, ekonomik ve sosyal açıdan geri kalmış yörelerin geliştirilmesinde önemli turizm çeşitlerinden bir tanesidir. Kırsal turizm merkezlerinde bulunan pek çok veri çekim unsuru olarak kullanılabilir. Bu verilerden bir tanesi de yöreye ait mutfak kültürüdür. Ancak yörede kırsal turizmin gelişebilmesi için yöre halkının katılımının sağlanması dolayısı ile konu hakkındaki düşüncelerinin öğrenilmesi gerekmektedir. Bu çalışma Ödemiş'te yaşayanların yöresel mutfak kültürü ile ilgili algılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma yüz yüze anket yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiş, yörede yaşayan ve/veya çalışan 195 kişiye uygulanmıştır. Sonuç olarak yöre halkının Ödemiş mutfak kültürüyle ilgili bir değer olarak gördüğü ve kırsal turizme sunulmasını istediği ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal turizm, yöresel mutfak, Ödemiş

Determining The Locals' Perception on The Regional Cuisine Culture: Odemis as a Sample

Abstract

Rural tourism is one of the most significant types of tourism in improving the backward regions both economically and socially. Many elements of rural tourism centers may serve as an attraction, one of which is regional cuisine culture. However, in order to improve the rural tourism in a region, the folks' participation and getting their opinions on the matter are essential. This study has been conducted to determine the perception of the locals in Odemis on their regional cuisine culture. The research was made by conducting a survey in person with the participants, 195 people in total either residing and/or working in the region. As a result the study finds out that the local people perceive the local cuisine as a cultural value to be offered for rural tourism.

Keywords: Rural tourism, regional cuisine, Odemis

GİRİŞ

Ülkeler için önemli bir gelir kaynağı olan turizm sektörü, uluslararası ticaretin gelişmesine ve insanların yaşam standartlarının yükselmesine paralel olarak seyahat etme eğiliminin artması sebebiyle önemli gelişmeler kaydetmiştir. Turizm sektörünün, özellikle tarihi zenginlikleri ve doğal güzellikleri fazla olan ülkelerin kalkınmasında son derece önemli bir lokomotif görevi vardır. Kalkınmadaki önemli rolü sebebiyle, ülkeler kendilerine has turistik cazibeleriyle, turistleri etkileme ve daha fazla turizm geliri elde etme yarışını içindedir. Bu noktada önemli olan konu, ülkelerin sahip olduğu turistik değerlerden en uygun biçimde faydalanabilmesidir. Bu bağlamda tek bir turizm türüne (deniz-kum-güneş vb.) bağlı kalmadan farklı türlerin harmanlanıp bir arada yapıldığı veya bilinenin-alışılmışın dışında olan turizm türlerinin öne çıkarılması ülkelere bu yarışta önemli avantajlar sağlayacaktır [2]. Ülkeler bu avantajlardan yararlanmak amacıyla farklı turizm çeşitleri ile turizm pazarında yer almaktadırlar. Kırsal turizm de bu turizm çeşitlerinden bir tanesidir. McGehee ve Andereck [21] kırsal ekonomiye ve kalkınmaya yapabileceği katkı nedeni ile, hem devlet hem de sivil toplum kuruluşlarının kırsal turizme giderek artan bir şekilde ilgi gösterdiğini ifade etmektedir.

Kırsal turizm; kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünüleşen, ayrıca diğer turizm türleriyle de son derece kolay entegre olabilen bir turizm türüdür. O yüzden çeşitli yerel, ulusal ve uluslararası girişimlerle içeriği zenginleştirilen kırsal turizm, dünyanın pek çok ülkesinde insanları tatil için kırsal alanlara çekebilmektedir [24]. Kırsal turizm, doğal

ve sosyo-kültürel mirasın korunmasında, kültürel mirasın unsurlarından olan yöresel yemeklerin yapım, tanıtım ve satış organizasyonları, yöresel kalkınmaya destek vererek bölge halkının sosyal ve ekonomik açıdan yaşam kalitesinin yükselmesine katkıda bulunabilmektedir [22].

Ayrıca klasik turizm sezonluk olarak, yılın birkaç ayında kazanım sağlayan bir turizm biçimi iken kırsal turizm belli bir sezona bağlı kalınmaksızın yılın on iki ayında da turizm faaliyetine ve kazanca olanak tanıyan bir turizm türüdür[28]. Ancak, kırsal turizm, diğer turizm çeşitleri gibi hem olumlu ve hem de olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir.

Inskeep'e [11], göre turizmin çevresel başlıca olumlu etkileri doğal, arkeolojik ve tarihi alanların korunması, çevre kalitesinin iyileştirilmesi, çevrenin değerinin artırılması, altyapı olanaklarının geliştirilmesi, çevrenin ön plana çıkarılması; başlıca olumsuz etkileri su, hava ve gürültü kirlilikleri, görsel kirlenme, katı atıklar, ekolojik bozulmalar ve biyolojik çeşitliliğin azalması, arkeolojik ve tarihi alanların zarar görmesi ile alan kullanım sorunlarıdır. Sosyo-ekonomik olumlu etkiler ise ekonomik yararlar, kültürel mirasın korunması, kültürel değerlerin yenilenmesi, karşılıklı kültürel değişim; olumsuz etkileri de; potansiyel ekonomik yararların kaybolması, ekonomi ve istihdam bozulmaları, aşırı kalabalık ve yerlilerin ayrıcalıklarının kaybolması, olumsuz kültürel etkiler ve sosyal sorunlardır.

Kırsal turizm geliştirildiği bölgelerde; önemli faydaları olmaktadır. Ancak kırsal turizmin olumsuz sonuçları da olabilmekte ve öncelikle yöre halkı bundan etkilenmektedir. Bu nedenle yerel halkın turizm gelişimi ile ilgili düşünceleri ve bu gelişime katılımı oldukça önemlidir. Soykan [26],

bu durumu ülkemizin her yöresinde yer alan çok sayıda kültür unsurunu turizme sunmak için iyi bir organizasyon gerektiği, bunun için ise yöre halkının gönüllü olması, ortak çalışma ruhu taşıması, eğitilmesi ve bilgilendirilmesi gerektiğini ifade ederek açıklamaktadır. Varnacı Uzun ve Somuncu [29] ise, yerel halkı turizm gelişim sürecine dahil etmenin, bu konudaki görüş ve önerilerini almanın, fikir alışverişinde bulunmanın ve gelecekteki turizm gelişmesini teşvik yönünde karşılıklı fikir alışverişi yapmanın, yerel halkın karar merkezlerini etkileyebilmesi ve kendilerini turizmin bir parçası olarak hissetmeleri açısından oldukça önemli olduğunu ifade etmektedir.

Kırsal Turizm ve Önemi

Turizm, döviz kazandırıcı, yabancı sermayeyi teşvik edici, istihdam artırıcı özelliklerinin yanı sıra artık ülkeler için yoksulluğun azaltılmasında kullanılan bir araç olarak görülmektedir [3]. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan, ekonomik, sosyal ve kültürel, çevresel ve psikolojik değişimler, turizm alışkanlıkları ve ihtiyaçları üzerinde büyük etkiler yaratmış; bunun sonucunda uluslararası düzeyde yaygın bir turizm hareketi doğmuştur[1]. Bugün adına kitle turizmi denen ve deniz-güneş-kum destinasyonlarına grup halinde seyahatleri ifade eden bu turizm ürününün, turist kabul eden ülke ve bölge üzerine olan olumsuz etkileri, 20. Yüzyılın sonlarından itibaren turizm çevrelerinde tartışılmaya başlanmıştır [2]. Kitle turizmi, belli mevsimlerde yoğunluk göstermesi, düzenlendiği yörelerde sosyal ve çevresel bozulmalara neden olması başta olmak üzere çeşitli olumsuzlukları beraberinde getirmektedir. Kitle turizminin yoğun olduğu ülkeler bu olumsuzlukların önüne geçebilmek için farklı turizm çeşitlerini turizm pazarlarına sunmaya çalışmaktadırlar. Bu yönelişin sebeplerinden bir tanesi de turist profilindeki değişimdir.

Seyahat eden insanların istek ve beklentilerindeki farklılaşmalar, turizm işletmelerini yeni arayışlara itmekte ve bu doğrultuda da yeni hizmet anlayışları geliştirmektedirler [6]. 1990'lı yılların başından itibaren yoğun şekilde turistik tüketicilerde klasik turizm ürünü olarak adlandırılan deniz, kum ve güneş üçlemesinden, bireysel ilgi gerektiren ürünlere doğru bir yönelme ortaya çıkmıştır. İnsanların güneş altında boş vakitlerini öldürmek yerine ulaşım araçlarındaki hız ve konfor sayesinde (tatil sürelerini bir kaç parçaya bölerek) ilgi alanlarına yönelik tatile çıkmayı yeğlemeye başlamışlardır [14]. Kırsal turizm; kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünleşen, ayrıca diğer turizm türleriyle de son derece kolay entegre olabilen bir turizm türüdür. O yüzden çeşitli yerel, ulusal ve uluslararası girişimlerle içeriği zenginleştirilen kırsal turizm, dünyanın pek çok ülkesinde insanları tatil için kırsal alanlara çekebilmektedir [24].

Kırsal turizm ile ilgili farklı tanımlar yapılmaktadır. Soykan [24] kırsal turizmi 'Kişilerin doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşmeye gidip, orada konaklamaları ve o yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türü' olarak tanımlamaktadır. Avrupa Birliği'nin yaptığı tanımına göre ise [7]; "Kırsal turizm; tarımsal ya da yerel değerlerle bir arada hoşça zaman geçirmeyi amaç edinen turistlere, beklentileri doğrultusunda küçük ölçekli işletmelerde konaklama, yeme-içme ve diğer hizmetlerin sunulduğu ve küçük yerleşimlerde gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür.' Temel olarak kırsal alan kapsamında değerlendirilen bölgelerde gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinin kırsal turizm faaliyeti olarak değerlendirilmesi doğru olacaktır [2]. Tanımlardan da anlaşılacağı gibi kırsal

turizm içerisinde çok sayıda faaliyeti bir arada sunabilen geniş bir yelpazeye yayılmış bir turizm çeşididir. Bu nedenle düzenlendiği yöreye sağladığı yararlar çok sayıdadır. Soykan [25], 'Kırsal turizm, kadının istihdamı, yerel halkta girişimcilik ruhunu ateşlemesi, yerel ekonomilere girdi ve dinamizm kazandırması, ekonomik sektörleri harekete geçirmesi, bölge ve ülke düzeyinde kırsal kalkınmaya destek vermesi bakımından, önemli bir güce sahiptir' ifadesini kullanmıştır. Çeltik ise [4], kırsal turizmin; hem doğanın hem de yerel kültürün korunmasını ilke olarak benimsediği gibi, kırsal kalkınmaya katkıda bulunma, yerel halka ek gelir sağlama, iç göçü önleme ve kültürel mirasın yaşatılmasına destek verme özelliklerine sahip olduğunu söylemektedir. Çeken [3] de; özellikle tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu yerlerde çiftçilerin asıl uğraşı olan tarımı terk etmeden, yörenin sahip olduğu doğal, sosyo-kültürel ve tarihsel değerleri, turizm amaçlı kullanarak kendilerine bir ek gelir sağlamak ve refah düzeylerini yükseltmenin kırsal turizmle mümkün olduğunu söylemektedir.

Kırsal Turizm, Yöresel Yiyecekler ve Gastronomi Turizmi

Kırsal turizm yöreye önemli ekonomik ve sosyal yararları olan bir turizm çeşididir. Kırsal turizm sayesinde özellikle ekonomik açıdan geri kalmış bölgelerde önemli gelişmeler sağlandığı görülmektedir. Yöreye ait pek çok unsur kırsal turizme sunulabilir. Köroğlu ve Köroğlu [18]'na göre kırsal alanlarda yapılacak olan faaliyetleri yörenin kendine has değerlerinden yararlanarak zenginleştirmek mümkündür. Bu değerler bozulmamış çevre, farklı kültürel değerler, otantik yaşantı, doğal beslenme ve doğal üretime katılma olanakları, yoğun tarihsel doku, pek çok kırsal faaliyeti aynı anda yapma imkanı sağlayan doğal yapı şeklinde özetlenebilir. Hu ve Ritchie [10] ise bir destinasyonun ziyaret edilmesinde havası, konaklaması ve manzarası ile birlikte yemeğinin de en önemli tercih nedenlerinden biri olduğunu vurgulamaktadır. Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisine göre fiziksel ihtiyaçları; insanların doğuştan sahip oldukları ve arzu ettikleri temel ihtiyaçlar olarak tanımlamakta ve yemek, uyumak, hava teneffüs etmek vs. ihtiyaçlar bu kategori için örnek olarak vermektedir [20]. Yemek ihtiyacı her ne kadar fiziksel bir ihtiyaç olsada, günümüzde farklı ihtiyaçların bir arada karşılandığı sosyal bir olay haline geldiğini görmekteyiz. Yemek yerken aynı zamanda sosyal ortamda zaman geçirmek, sohbet etmek, arkadaş çevresi ile görüşmek, hoş vakit geçirmek gibi içsel huzuru yakalama temelli amaçlarda bulunmaktadır. Bu gerçeklik gastronomi biliminin ve gastronomi turizminin temellerini hazırlamaktadır.

Turistik tüketicinin kültür seviyesinin yükselmesi, küreselleşen dünya ile birlikte bilgi paylaşımının artması, yaşam standartlarının yükselmesi gibi nedenler turistik tüketici profilini değiştirmiştir. Kınacı ve arkadaşları [15] turistlerin artık daha deneyimli, bilgili, bilinçli, seçici ve zevk sahibi olduklarını vurgulamaktadır. Tüketici kitlesinde çevresel duyarlılık, çevre bilinci gibi olumlu değişimler ile bilinçli tüketici yapısının arttığı belirtilmektedir. Kan ve arkadaşlarına göre de [12] gelen turistler her ne kadar zamanlarını sahil alanlarında geçirmek isteseler de bu anlayış yavaş yavaş yerini kırsal alanlarda doğa ile iç içe olunan, bulunduğu bölgenin doğa ve kültürünün sunduğu farklı lezzetleri tatmayı amaçlayan ve hatta bölgedeki kültürel dokuyu anlatan el işçiliği ürünleri sahip olma arzusu ile çıkılan turlara bırakmaya başlamıştır. Bu noktada yöresel yemeklerin turizme sunulması önem kazanmakta

ve gastronomi turizmi adı altında turizm içerisinde yer almaktadır.

Hatipoğlu [9] gastronomiyi, içinde barındırdığı tüm sanatsal ve bilimsel unsurlarla yiyecek-içeceklerin tarihsel gelişme sürecinden başlayarak tüm özelliklerinin ayrıntılı bir biçimde anlaşılması, uygulanması ve geliştirerek günümüz şartlarına uyarlanması çalışmalarını kapsayan bir bilim dalı olarak tanımlamaktadır. Tanımlardan da anlaşılacağı gibi gastronomi, yiyecek ve içeceklerle ilgili derin araştırma ve çalışmaları gerektiren bir bilim dalıdır.

Küçükaltan [19], yeme-içmenin bilime ve sanata dönüştürülmesi olarak değerlendirilen gastronominin artık turizmle bütünleşmeye ve ülke tanıtımlarında aktif bir rol üstlenmeye başladığını ifade etmektedir. Kivela ve Crotts [16], gastronomi turizmini yemek yeme sanatını inceleyen bir disiplin dalı olarak ifade etmektedir. Yüncü [32] ise gastronomi turizmini, temel motivasyon faktörü, özel bir yemek türünü tatmak veya bir yemeğin üretilmesini görmek amacıyla, yiyecek üreticilerini, yemek festivallerini, restoranları ve özel alanları ziyaret etmesi şeklinde tanımlamaktadır. Yüncü'ye göre ayrıca özel bir yemeği tatmak, yemeklerin farklı üretim süreçlerini görmek veya ünlü bir şefin elinden yemek yemek yine bu kapsamda ele alınmaktadır.

Kırsal turizm, içerisinde turistlere sunulan yöresel yiyecekler önemli bir çekim unsuru oluşturmakta ve yöre halkına ekonomik kazanç olarak geri dönmektedir. Yüncü [32], turistlerin yöresel olarak üretilen, yerel yiyecekleri tüketmesinin bölgeye çarpan etkisi yaptığını, böylece yerel ekonominin kazanç elde ettiğini ifade etmektedir. Yüncü ayrıca hemen hemen aynı özelliklere sahip olan turizm destinasyonlarının rakipleri ile rekabet edebilmeleri için çeşitli turizm çekicilikleri geliştirmek zorunda olduğunu ve bir bölgenin sahip olduğu yerel yemeklerin, rekabet avantajı sağlanması açısından önemli bir unsur olduğunu belirtmektedir. Kesici'de [13] pek çok turistik destinasyonda gastronomik ürünlerin, turistik ürünleri tamamlayıcı özelliğinin yanında, kendi başına bir turistik ürün olma ve destinasyon imajı yaratmada çok önemli rol oynadığını söylemektedir.

Araştırma Yöntemi

Araştırma, Ödemiş'te yaşayanların ilçenin yöresel mutfak kültürü ile ilgili algılarının belirlenmesine yöneliktir. Veri toplama aracı anket formudur. Sonuçlar frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanarak değerlendirme yapılmaktadır.

Örneklem

Araştırmanın temel konusu, Ödemiş'te yaşayanların ilçenin yöresel mutfak kültürü ile ilgili algılarının ortaya çıkarılmasıdır. Bu nedenle araştırmanın evreni Ödemiş halkıdır. Araştırma 18-23 Nisan 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Olasılıklı olmayan örnekleme tekniklerinden kolayda örnekleme uygulanmıştır. Bu örnekleme yöntemi araştırmacıya hız ve pratiklik kazandırır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer [31]. Uygulama öncesinde katılımcılara ölçekler ve araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmaya 223 kişi katılmış, 39 anket eksik cevaplama, tüm cevaplarda aynı seçeneği işaretleme gibi nedenlerden geçersiz sayılmıştır. Geçerli sayılan anket sayısı 184'tür.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özellikleri ile ilgili sorular sorulmakta, ikinci bölümde, Ödemiş'te yaşayanların yöresel mutfak kültürü ile ilgili algısının belirlenmesi amacıyla düzenlenmiş anket yer almaktadır. Araştırma aracı, Gökdeniz ve diğerlerinin [8] "Gastronomi Turizmi: Ayvalık'ta Yerli Turistler Üzerinde Görgül Bir Araştırma" çalışmasında kullandıkları ankettan uyarlanmıştır.

Veri Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler, istatistik programı ile değerlendirilmektedir. Araştırma tasarımı içerisindeki ilişkilerin belirlenmesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmaktadır.

Güvenilirlik ve Geçerlilik

Ödemiş'te yaşayanların yöresel yemek kültürü ile ilgili algısının belirlenmesi anketi, 10 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ankettir. Büyüköztürk'e göre de bir testin güvenilirlik katsayısının yani Cronbach's alpha'nın en az 0.70 olması gerekmektedir. Araştırmada kullanılan Ödemiş'te yaşayanların yöresel yemek kültürü algısının belirlenmesi anketi karma örneklem için (n=184) Cronbach alpha güvenilirlik testi ile değerlendirilmiştir; Güvenilirlik katsayısı 0.73 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Bulgular ana başlığı anlatım bütünlüğünün sağlanması amacıyla örneklemin demografik özellikleri ve değerlendirmeye ilişkin bulgular olmak üzere iki alt başlık altında incelenmektedir.

Örneklem Demografik Özellikleri

Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1 ve Tablo 2' de yer almaktadır. Katılımcıların, % 44'ünün (81 kişi) kadın, % 56'sının (103kişi) erkek olduğu görülmektedir. Eğitim seviyesine göre değerlendirdiğimizde; örneklemin % 70,7'sinin (130 kişi) üniversite, % 3,8'inin (7 kişi) üniversite eğitimi aldığını anlaşılmaktadır. Bu verilere göre katılımcıların eğitim seviyelerinin yüksek olduğunu ifade etmek mümkündür.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet, Eğitim Durumu, Yaptığı İşe Göre Dağılımı (%)

Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı (%)		
Değişkenler	Frekans	Yüzde
Kadın	81	44
Erkek	103	56
Toplam	184	100
Katılımcıların Eğitim Programına Göre Dağılımı (%)		
Değişkenler	Frekans	Yüzde
İlkokul	7	3,8
Ortaokul	4	2,2
Lise	36	19,6
Üniversite	130	70,7
Yüksek lisans/doktora	7	3,8
Total	184	100,0
Katılımcıların Yaptığı İşe Göre Dağılımı (%)		
Değişkenler	Frekans	Yüzde
Esnaf	9	10,3
Evkadını	3	1,6
Çiftçi	2	1,1
Memur	130	70,7
Öğrenci	16	8,7
Şoför	1	,5
Yiyecek içecek işletme sahibi	1	,5
Muhasebeci	1	,5
Mimar	2	1,1
İşçi	5	2,7
Mühendis	3	1,6
Tercüman	1	,5
Total	184	100,0

Katılımcıların çalıştıkları işe göre yapılan değerlendirmede; % 70,7'sinin (130 kişi) Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaymakamlık, Belediye, Cezaevi, Kütüphane ve Müze'de memur olarak görev yaptığı ; % 8,7'sinin (16 kişi) öğrenci olduğu, % 10,3'ünün Esnaf (9 kişi) olduğu, % 2,7'sinin İşçi (5 kişi) olduğu, % 1,6'sının mühendis (3 kişi) olduğu, % 1,1'inin mimar (2 kişi) olduğu, % 0,5'ler kişinin de; şoför, tercüman, yiyecek içecek işletmesi sahibi ve muhasebeci olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılanların % 91,8'i (169 kişi) Ödemiş merkezinde, % 6,5'i (12 kişi) Ödemiş'e 0-20 km mesafede, % 1,6'sı ise (3 kişi) 21 km ve daha uzakta yaşamaktadır. Medeni durum açısından değerlendirildiklerinde anketi cevaplayanların; % 61,4'ü evli (113 kişi), % 37,5'i (69 kişi) bekar, % 1,1'i (2 kişi) ise ayrılmıştır. Çocuk sayısı açısından yapılan değerlendirmeye göre; katılımcıların % 46,7'si 86 kişi çocuk sahibi değil, % 23,4'ü (43 kişi) 1 çocuk sahibi, % 24,5'i (45 kişi) 2 çocuk sahibi, % 4,3'ü (8 kişi) 3 çocuk sahibi, 4 ve üzeri çocuk sahibi olan ise % 1,1 (2 kişi)'dir. Katılımcıları Ödemiş'li olma durumuna göre incelediğimizde; % 64,1'i (118 kişi) Ödemiş'li, % 35,9'u (66 kişi) Ödemiş'li değildir.

Katılımcıların demografik özellikleri genel olarak değerlendirildiğinde; yaklaşık % 71'ini memur, % 90,4'nün lise ve üniversite mezunu olduğunu ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların eğitim seviyelerinin yüksek olduğunu söylememiz mümkündür. Ayrıca, katılımcıları % 91,8'inin Ödemiş merkezinde yaşadığı, % 61'inin evli olduğu, çocuk sahibi olanların % 88'inin bir veya iki çocuk sahibi olduğunu görmekteyiz. Ek olarak ankete katılanların % 64'ünün yani 118 kişi Ödemiş'li, 66 kişi ise değildir. Bu oran Ödemişli

olmayanların da fikirlerinin alınması açısından önemlidir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaşadıkları Yere, Medeni Durumuna, Sahip Oldukları Çocuk Sayısına ve Ödemişli Olma Durumuna Göre Dağılımı (%)

Yaşadıkları Yere Göre Dağılımı (%)		
Değişkenler	Frekans	Yüzde
Ödemiş merkez	169	91,8
Ödemiş 0-20 km	12	6,5
21 km ve daha uzak	3	1,6
Total	184	100
Medeni Duruma Göre Dağılımı (%)		
Değişkenler	Frekans	Yüzde
Evli	113	61,4
Bekar	69	37,5
Ayrılmış	2	1,1
Total	184	100,0
Çocuk Sayısına Göre Dağılımı (%)		
Değişkenler	Frekans	Yüzde
Yok	86	46,7
1	43	23,4
2	45	24,5
3	8	4,3
4 ve üzeri	2	1,1
Total	184	100
Ödemiş'li Olma Durumuna Göre Dağılımı (%)		
Değişkenler	Frekans	Yüzde
Ödemişli	118	64,1
Ödemişli değil	66	35,9
Total	184	100

Tablo 3'te katılımcıların Ödemiş'i en çok farklılaştıran özellikleri seçme sıklığı yer almaktadır. Tabloda da yer aldığı gibi toplam 392 seçim yapılmıştır. Skor sayısına göre dağılımı incelediğimizde; 'Tarih içerisindeki yeri' 98 kere, 'Yöresel yiyecekler' 93 kere, 'Halk pazarı ve kadınlar pazarı' 85 kere, 'Geleneksel el işleri' 68 kere, 'İpekböcekçiliği ve ipek dokuma' 31 kere, 'Festival ve şenlikler' 17 kere seçilmiştir. Ankette katılımcılara seçim sayısı açısından bir sınırlama getirilmemiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Ödemiş'i En Çok Farklılaştıran Özellikleri Seçme Sıklığı

Değişkenler	Frekans	Yüzde
Tarih içerisindeki yeri	98	
Yöresel yiyecekler	93	
Halk Pazarı ve kadınlar pazarı	85	
Geleneksel eli işleri	68	
İpekböcekçiliği ve ipek dokuma	31	
Festival ve şenlikler	17	
Toplam	392	

Tablo 4. Yöre Halkının Ödemiş'in Yöresel Yemekleri ile İlgili Algısı Anketi'nin Yüzde Dağılımı (%), Ortalama ve Standart Sapmaları

Maddeler	Dağılım	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ortalama	Standart Sapma
1	F	5	15	19	81	64	4,00	1,01
	%	2,7	8,2	10,3	44	34,8		
2	F	6	24	35	79	40	3,66	1,05
	%	3,3	13	19	42,9	21,7		
3	F	4	12	26	92	50	3,93	,93
	%	2,2	6,5	14,1	50	27,2		
4	F	3	17	43	87	34	3,71	,92
	%	1,6	9,2	23,4	47,3	18,5		
5	F	21	52	64	40	7	2,78	1,03
	%	11,4	28,3	34,8	21,7	3,8		
6	F	35	57	47	36	9	2,60	1,14
	%	19	31	25,5	19,6	4,9		
7	F	5	12	27	95	45	3,88	,94
	%	2,7	6,5	14,7	51,6	24,5		
8	F	4	13	35	87	45	3,84	,94
	%	2,2	7,1	19	47,3	24,5		
9	F	5	11	27	105	36	3,84	,89
	%	2,7	6	14,7	57,1	19,1		
10	F	27	61	54	33	9	2,65	1,08
	%	14,7	33,2	29,3	17,9	4,9		

Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

Ödemiş'in yöresel yiyecekler açısından değerlendirildiği ankette 10 ifade yer almakta ve katılımcılardan bu ifadeleri beşli likert ölçeği ile değerlendirmeleri istenmektedir. Cevapların ortalamaları Tablo 4'te verilmektedir. Anket 5'li likert ölçeği çerçevesinde incelendiğinden ortalaması 3.00'dan büyük olan ifadeler yüksek derecede olumlu katılımı, 3.00'ın altında olanlar ise daha düşük derecede bir olumlu katılımı göstermektedir.

En yüksek derecede olumlu katılımın olduğu ifade; "Ödemiş mutfağı kültürel bir değerdir ve korunması gerekir." (4,00)," en yüksek derecede olumsuz katılımın olduğu ifade ise "Ödemiş mutfağının Türkiye'de yeterince tanındığını düşünüyorum." (2,60) dur.

Katılımcıların olumlu yönde katılım belirttiği ve 3,00 ortalamasının üzerindeki diğer ifadeler; "Yörede halka ve turistlere açık bir 'mutfak atölyesi' kurularak Ödemiş mutfağı yaşatılmalıdır" (3,93), "Ödemiş mutfağı ile ilgili 'geleneksel yemek festivali' düzenlenebilir" (3,88), "Ödemiş'in pazarlanmasında yöre mutfağı' daha çok kullanılmalıdır." (3,84) "Seyahat acenteleri yöreye "Ödemiş yemekleri turları" düzenleyerek farklılık yaratabilirler." (3,84) "Ödemiş, mutfak kültürü ile özdeşleşmelidir."

(3,71) "Turistlerin Ödemiş'i ziyaretlerinde, Ödemiş mutfağı etkilidir." (3,66).

Yapılan değerlendirme sonucu 3,00'ın altında olan ve düşük derecede olumlu katılımın olduğu ifadeler; "Ödemiş mutfağı diğer mutfaklardan etkilenmiştir."(2,78) "Yöredeki yiyecek-içecek işletmelerinde hizmet kalitesinin yeterli olduğunu düşünüyorum."(2,65), "Ödemiş mutfağının

Türkiye'de yeterince tanındığını düşünüyorum."(2,60)'dur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma Ödemiş'te yaşayanların ilçenin yöresel mutfak kültürü ile ilgili algılarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Ortalaması 3,00'dan büyük olan ifadeler olumlu katılımı göstermektedir. Ortalamaları bu açıdan genel olarak değerlendirdiğimizde on ifadeden yedi tanesinin olumlu yönde katılımı ifade ettiği görülmektedir. Ayrıca sonuçlara göre bu ifadelerin ortalamalarının (4,00) ve (3,66) arasında olduğu ve yüksek derecede olumlu yönde katılımı ifade ettiği görülmektedir.

Olumlu katılımın olduğu ifadeleri ve ortalamaları incelediğimizde; "Ödemiş mutfağı kültürel bir değerdir ve korunması gerekir." (4,00) "Yörede halka ve turistlere açık bir 'mutfak atölyesi' kurularak Ödemiş mutfağı yaşatılmalıdır" (3,93), "Ödemiş mutfağı ile ilgili 'geleneksel yemek festivali' düzenlenebilir" (3,88), "Ödemiş'in pazarlanmasında yöre mutfağı' daha çok kullanılmalıdır."(3,84) "Seyahat acenteleri yöreye "Ödemiş yemekleri turları" düzenleyerek farklılık yaratabilirler." (3,84) "Ödemiş, mutfak kültürü ile özdeşleşmelidir." (3,71) "Turistlerin Ödemiş'i ziyaretlerinde, Ödemiş mutfağı etkilidir."(3,66) dağılımı ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle, katılımcıların yöre mutfağını kültürel bir değer olarak gördüklerini korunması ve geliştirilmesini düşündüklerini söylememiz mümkündür. Ödemiş'in pazarlanmasında yöre mutfağı' daha çok kullanılmalıdır." ve seyahat acenteleri yöreye "Ödemiş yemekleri turları"

düzenleyerek farklılık yaratabilirler.” ifadelerine yüksek derecede olumlu yönde katılım olması yöresel mutfağın turizm amaçlı kullanılmasına olumlu baktıklarını ortaya çıkarmaktadır. “Turistlerin Ödemiş’i ziyaretlerinde, Ödemiş mutfağı etkilidir.”İfadesine katılımcıların 3,66 oranında olumlu yönde katılımı, şundaki turist gelişlerinde yöre mutfağının etkili olduğunu düşündüklerini ortaya çıkarmaktadır.

Kırsal turizmin geliştirilmek istendiği yerlerde, arz verilerini bir bütün olarak ele almak ve turistik çekim unsuru olarak kullanmak gereklidir. Kırsal turizmde yöresel mutfak önemli bir çekim unsurudur. Bu nedenle, katılımcılara “Sizce Ödemiş’i en çok farklılaştıran özellikler hangileridir?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplar değerlendirilmiş ve ilk sırada “Tarih içerisindeki yeri” (98 kere), ikinci sırada “Yöresel yiyecekler” (93 kere) yer almıştır. Bu katılımcıların ilçenin yöresel yiyecekler açısından ilçeyi farklı bir yerde gördüklerini göstermektedir. Halk pazarı ve kadınlar pazarı (85 kere), Geleneksel el işleri (68 kere), İpekböcekçiliği ve ipek dokuma (31 kere), festival ve şenlikler (17 kere)’dir. Toplamda 392 cevap verilmiştir. Yöresel yiyeceklerin en çok işaretlenen ikinci şık olması, katılımcıların Ödemiş’in yöresel yiyeceklerle farklılaştığını düşündüklerini göstermektedir.

Yapılan değerlendirme ve elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde katılımcılar Ödemiş’in kırsal turizm gelişiminin sağlanmasında yöresel yiyeceklerin kullanılmasına olumlu bakmaktadır. Yöre mutfağını kültürel bir değer olarak görmekte ve geliştirilmesi amacıyla mutfak atölyesi kurulması geleneksel yemek festivali düzenlenmesini istemektedirler. İlk olarak yöresel yemeklerle ilgili araştırma yapılarak yöresel yemeklerin isimleri, malzemeleri ve yapıları belirlenmeli yani reçeteleri ortaya çıkarılmalıdır. Yiyecek içecek hizmeti sunan tüm işletmelerde bu standartlara uyulması sağlanmalıdır. Özellikle Ödemiş mutfağının en bilinen yiyecekleri olan, Ödemiş köfte ve Töngül Pide’nin yapılışına standart getirilmesi, yörede bu yiyecekleri üreten tesislerin bu standarda uymasının sağlanması, gerekmektedir. Töngül Pide 125 yıllık aile işletmesidir ve 2013 yılının Haziran ayında marka tescil edilmiştir. Ödemiş Köfte içinde marka tescili ve standart getirilmesi ilk yapılması gereken çalışmalardır. Mevcut halk pazarı-kadınlar pazarı ve Ödemiş Köfte temelli günlük turların, yörenin farklı çekim unsurları ile birleştirilerek gecelemeli turlara dönüştürülmesi gerekmektedir. Yöre mutfağının tanınmasının sağlanması amacıyla, festival düzenlenmesi, tanıtım çalışmalarında mutfak unsurunun ön plana çıkarılarak vurgulanması yararlı olacaktır. Farklı süreleri kapsayan yemek kursları düzenlenmeli, halkın ve turistlerin katılabileceği yöresel yemek atölyesi kurulmalıdır. Yörede yer alan kırsal turizme dayanan çekim unsurları ve yöresel yemekler etkin biçimde tanıtılmalıdır. Yöre halkından kadınlara yemek kursları düzenlenerek açılacak işletmelerde kalifiye aşçı olarak çalışmaları sağlanabilir. Böylece ilçede istihdam açısından olumlu bir adım atılmış olacaktır. Katılımcılar yöresel mutfağı sunan işletmelerde hizmet kalitesinin yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Hizmet kalitesinin sağlanması ilk etapta çözülmesi gereken problemlerden bir tanesidir. Ayrıca kırsal turizme yönelik konaklama olanakları oluşturulması ilk sıralarda çözülmesi gereken bir diğer sorundur. Yörex- 5.Yöresel Ürünler Fuarı 2016 yılında Antalya’da gerçekleştirilmiştir. (114 bin 180 ziyaretçi) Ödemiş ilçesinin bu fuara katılım sağlanmalıdır. Ödemiş’e özgü ürünlerin ulusal ve küresel ölçekte tanıtımı yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- [1] Büyükoztürk, Ş. (2016). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum. Pegem Akademi Yayıncılık
- [2] Çeken, Uçar ve Dalgın. (2009). “Kırsal Turizmin Gelişimi Konusunda Yerel Halkın Algıları: Fethiye Yöresi Örneği.” www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423931581.pdf
- [3] Çeken,H.,Karadağ, L. ve DalgınT. (2007). “Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye’ye Yönelik Bir Çalışma”, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 7(1): Pp.1-14.
- [4] Çeltek, E. (2004). Kırsal Turizm ve Tokat İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Swot Analizi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Sakarya.
- [5] Doğdubay, M., ve Giritlioğlu, İ.(2008),“Turistik Ürün Çeşitlendirmesi” İçinde N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt (Editörler),“Mutfak Turizmi”, Ss.433-456, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- [6] Erdem, B. (2010). “Otel Endüstrisinde Yeni Bir Trend: Dizayn Oteller”, Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, (1)115-132.
- [7] European Commission (EC) (1999). Towards Quality Rural Tourism, Enterprise Directorate General, Brussels: Tourism Unit.
- [8] Gökdeniz, A., Erdem, B., Dinç, Y., Çelik Uraz, S., (2015) ‘Gastronomi Turizmi: Ayvalık’ta Yerli Turistler Üzerine Görgül Bir Araştırma, Journal of Tourism and Gastronomy Studies 3/1 .s:14-29
- [9] Hatipoğlu, Aysu (2010),“İnançların Gastronomi Üzerindeki Etkileri:Bodrum’daki Beş Yıldızlı Otellerin Mutfak Yöneticilerinin Görüşlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- [10] Hu, Y., And Ritchie J. (1993). “Measuring Destination Attractiveness: A Contextual Approach”. Journal Of Travel Research, Volume: 32, Number: 2, 25–34.
- [11] Inskeep, E. (1991) Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach. New York, Van Nostrand Reinhold. Johnson et al., 1994
- [12] Kan, M., Gülçubuk, B.,Küçükçongar, M. (2012), “Coğrafi İşaretlerin Kırsal Turizmde Kullanılma Olanakları”, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(22), 93-101.
- [13] Kesici, Mustafa (2012), Kırsal Turizme Olan Talepte Yöresel Yiyecek Ve İçecek Kültürünün Rolü, KMU, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14 (23): 33-37, 2012. Issn: 1309-9132, Www.Kmu.Edu.Tr
- [14] Kılıç ve Kurnaz A.(2010). Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmda Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadi Örneği, İşletme Araştırmaları Dergisi, 3 (2),39-56.
- [15] Kınacı, B., Pehlivan, N.A.ve Seyhan, G. (2011), Turizm Ve Çevre (Çevre Koruma), Pegem Yayıncılık , Ankara.
- [16] Kivela, J. ve Crotts, J. C. (2006). “Tourism And Gastronomy: Gastronomy’s Influence On How Tourists Experience A Destination”, Journal Of Hospitality And Tourism Research 30: 354–77.
- [17] Kozak, N. vd. (2015). Genel Turizm, Detay Yayıncılık, Ankara.
- [18] Köroğlu,A. ve Köroğlu,Ö. (2009) “Kırsal Turizmin Yöre Kalkınmasındaki Rolü: Buldan Yöresi Kırsal Turizm Potansiyeli,” Buldan Sempozyumu, 23-24 Kasım 2006,

Bildiri Kitabı, Denizli, 233-242.

[19] Küçükaltan, G. (2009), 'Küreselleşme Sürecinde Gastronomide Yöresel Tatların Turistlerin Destinasyon Tercihlerine Ve Ülke Ekonomilerine Etkileri', 3. Ulusal Gastronomi Sempozyumu Bildirileri, 17-18 Nisan Antalya.

[20] Maslow, A. H. (1970) Motivation And Personality (2.Ed.). Newyork:Harper And Row (Kitabın İlk Baskısı 1954 Yılında Yayınlanmıştır).

[21] McGehee, N. G., & Andereck, K. L. (2004). Factors Predicting Rural Residents' Support Of Tourism. Journal Of Travel Research. 43: 131-140.

[22] Page, S., Getz D., (1997), The Business of Rural Tourism: International Perspectives, International Thomson Business Press.

[23] Samırkaş, M. ve Bahar O.(2013). "Turizm, Yoksulluk ve Bölgesel Gelişmişlik Farklılıkları." Detay Yayıncılık, Ankara.

[24] Soykan, F., (1999). "Doğal Çevre Ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm". Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi (Türkçe). Yıl :10, Mart-Haziran, 67-75.

[25] Soykan, F., (2002). "Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Etkileri Ve Türkiye" . I. Türkiye Dağları Ulusal Sempozyumu, 25-27 Haziran 2002, Ilgaz/Kastamonu.

[26] Soykan, F.,(2003). "Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi", Ege Coğrafya Dergisi, s:12, 1-11, İzmir.

[27] Usta,Ö. (2008). Turizm, Genel Ve Yapısal Yaklaşım, Turizm, Dokuz Eylül Üniversitesi, Deta Yayıncılık, Ankara.

[28] Üzümcü, Polat.T., Çelik, A. Otar, S., Hacıaloğlu, A. (2005) "Kırsal Alanların Sürdürülebilir Kırsal Turizm Amaçlı Kullanılması Kocaeli-Kandıra Örneği" Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi International Journal of Social and Economic Sciences 5 (2): 92-102, 2015 ISSN: 1307-1149, E-ISSN: 2146-0086,

[29] Varnacı Uzun, F. ve Somuncu, M. (2011). "Kültürel Peyzajın Korunması ve Turizm İlişkisi Bağlamında Yerel Halkın Görüşleri: İhlara Vadisi Örneği." Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi. 3 (2): 21-36.

[30] Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

[31] Yıldırım, A. Ve Şimşek, H., (2004). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık: Ankara.

[32] Yüncü, H. (2010). Sürdürülebilir Turizm Açısından Gastronomi Turizmi ve Perşembe Yaylası. 10. Aybastı-Kabataş kurultayı: Yerel değerler ve yayla turizmi içinde (s. 28-34). Şengel, S. (Edt.) Detay Anatolia Akademik Yayıncılık, Ankara.